

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Την Ελλάδα χαρακτηρίζει η ποικιλία του τοπίου και μία απέραντη φυσική ομορφιά, που συνυπάρχουν με τα διάσπαρτα ίχνη σπουδαίων πολιτισμών. Παράλληλα, ένα ήπιο κλίμα και η διαύγεια του φωτός αναδεικνύουν τα χαρακτηριστικά αυτά και καθιστούν τη χώρα μας μοναδική. [...]

Φαίνεται, όμως, ότι τον τόπο μας δεν τον αγαπούμε, αν και υμνούμε τις ομορφιές του και τονίζουμε τις πολλές του χάρες. Μας αρέσουν «τα ψεύτικα τα λόγια, τα μεγάλα», ενώ η αλήθεια είναι άλλη και πληγώνει. Τον τόπο μας τον θεωρούμε στρέμματα προς εκμετάλλευση, δάση προς οικοπεδοποίηση, ακρογιαλιές για ιδιωτικό όφελος. [...]

Υπάρχει μια σημαντική αλλοίωση του ελληνικού περιβάλλοντος, που συντελείται σιωπηλά, ύπουλα. Μόνος στόχος η τουριστική ανάπτυξη, που σαν επιδημία απαξιώνει τις ωραίες γωνιές της πατρίδας και εξουθενώνει τοπία και ανθρώπους.

Βασική αιτία του φαινομένου υπήρξε η αλόγιστη επιδίωξη του αριθμού των τουριστών, σε βάρος της ποιότητάς τους. Έτσι, μοναδικά τοπία ενταφιάζονται στο μπετόν και παραδίδονται στην ευτέλεια και το κέρδος. Όσο για τους «τουρίστες», λίγοι ενδιαφέρονται για την ελληνική ιδιαιτερότητα. Είναι μάζες μετακινούμενες, που ψάχνουν τον πλαστικό ήλιο και τη φτήνια, ενώ προσθέτουν το δικό τους άχρωμο βλέμμα στις ήδη άχρωμες τουριστικές περιοχές.

Όπως έλεγε και μια παλιά διαφήμιση, οι ξένοι τουρίστες καλούνται να ζήσουν τον «μύθο της Ελλάδας». Η Ελλάδα, ωστόσο, ζει τον μύθο της. Μόνον που ο μύθος έχει ξεθωριάσει: το τουριστικό «εισόδημα» δεν ακολουθεί την ίδια αυξητική πορεία, η φθηνή μαζικότητα οδηγεί διαρκώς καινούργιες περιοχές στην απαξίωση. Τους καλοκαιρινούς μήνες επικρατεί η ασυδοσία και ο υπερπληθυσμός. Τον χειμώνα, αντίθετα, τα ίδια τοπία μοιάζουν βομβαρδισμένα, έρημα από ζωή και πραγματικές προοπτικές. [...]

Οι ευθύνες για την τουριστική υποβάθμιση της χώρας μπορούν να αποδοθούν στην πολιτική εξουσία, σε συμφέροντα μεγάλα και μικρότερα, αλλά και σε όλους εμάς, παθητικούς αποδέκτες της κατάστασης. [...]

Υπάρχουν, όμως, και οι άλλοι, όσοι με επιμονή και αγάπη δίδουν συχνά άνισες μάχες για να κατακτήσουν μια σπιθαμή μνήμης, ένα μέτρο αξιοπρέπειας του τόπου: περιβαλλοντικές

οργανώσεις και σωματεία πολιτιστικά, πολίτες μοναχικοί και εκπρόσωποι περιοχών που καταστρέφονται, διανοούμενοι, αλλά και δημόσιοι λειτουργοί, απλοί άνθρωποι, αλλά και ονόματα με κύρος. Όποια και αν είναι, όμως, η ταυτότητά τους, το γεγονός είναι ότι αυτοί πληθύνονται. Υπάρχει, λοιπόν, μια μικρή ελπίδα ότι ίσως κυριαρχήσουν κάποτε και επιδιώξουν την ανατροπή της υπάρχουσας κατάστασης.

*Γιώργος Γραμματικάκης, «Ένας αστρολάβος τον Ουρανού και της Ζωής»,
σελ. 187-193, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2013 (Διασκευή).*

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Στη σύγχρονη εποχή εντοπίζονται δύο κυρίως τύποι ταξιδιωτών: οι περιηγητές και οι τουρίστες. Μεταξύ αυτών η διαφοροποίηση είναι κυρίως ποιοτική. Οι σύγχρονοι περιηγητές, αντάξιοι απόγονοι των παλαιών και νεότερων περιηγητών, είναι άνθρωποι καλλιεργημένοι πνευματικά, με μεγάλη επιθυμία για γνώση. Αυτοί έχουν συνήθως οικονομική άνεση και επισκέπτονται τόπους με καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα, στους οποίους παραμένουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα με στόχο να γνωρίσουν την ουσία του και τον τόπο αλλά και τους γηγενείς κατοίκους. Στόχος είναι να επιτευχθεί μια τέτοια ψυχική σχέση με τον τόπο και τα μνημεία, ώστε να μεταδοθεί σε αυτούς το πνεύμα τόσο των μνημείων όσο και των φυσικών ακόμη πραγμάτων. Οι ταξιδιώτες αυτού του είδους εμφανίζονται δηλαδή στοχαστικοί και σκεπτόμενοι, καθώς η επίσκεψή τους σε συγκεκριμένους τόπους αποκτά τη βαρύτητα προσκυνήματος. Από την άλλη πλευρά είναι οι τουρίστες. Αυτοί επισκέπτονται συνήθως διάφορους τόπους «οργανωμένοι» σε μεγάλες ομάδες και κινούνται βάσει προγράμματος, δηλαδή άβουλα. Οι ταξιδιώτες αυτού του τύπου δεν επιθυμούν να γνωρίσουν σε βάθος τα μνημεία και τους κατοίκους του τόπου που επισκέπτονται, αλλά τα αντιμετωπίζουν όλα επιφανειακά, με τη νοοτροπία αποστασιοποιημένου θεατή που άλλοτε θέλγεται και άλλοτε δυσαρεστείται και δυσανασχετεί από το θέαμα που του προσφέρεται. Οι τουρίστες επιθυμούν να γεμίσουν με τα ταξίδια την πληκτική ζωή τους και όχι να μάθουν από αυτά και να γίνουν καλύτεροι άνθρωποι. Αρέσκονται στα εξωτικά και ασυνήθιστα μέρη και επιλέγουν να βρίσκονται σε περιβάλλοντα τεχνητά και εξευρωπαϊσμένα, μεταφέροντας ουσιαστικά μέσω των τουριστικών θερέτρων και εκδηλώσεων τις πατρίδες τους στον χώρο που επισκέπτονται. Οι ταξιδιώτες αυτού του είδους είναι συνήθως επιπόλαιοι και βιαστικοί και δεν αποκομίζουν τίποτε το πραγματικά ουσιώδες από τα ταξίδια τους, πέρα από φευγαλέες εντυπώσεις [...]

Η περιήγηση του κόσμου με στόχο την άδολη γνώση, σε αντίθεση προς την «εμπορία», το ταξίδι για κέρδος, στάθηκε ακένωτη πηγή πνευματικών κατακτήσεων του ανθρώπου που «ορέγεται φύσει του ειδέναι»¹. Άνθρωποι με δυνατή παρόρμηση και τόλμη, αποφασισμένοι να ταλαιπωρηθούν, ακόμα

¹ Επιθυμεί από τη φύση να γνωρίζει

και να κινδυνεύουν, ξεκινούσαν από την πατρίδα τους για χώρες μακρινές, φημισμένες για την παράξενη φύση τους, τα ιδιόρρυθμα έθιμά τους ή τα θαυμαστά δημιουργήματα του πολιτισμού τους. Κατεξοχήν περιηγητής, γνωστός ήδη από την αρχαιότητα με διαφορετική μορφή τουρισμού, ήταν, όπως ανέφεραν τα ομηρικά έπη, ο Οδυσσεύς, που γνώρισε πολλούς τόπους, ανθρώπους και νοοτροπίες. Από τους πιο γνωστούς περιηγητές της αρχαιότητας είναι ο Πausanίας, που ταξίδευε στην Ελλάδα ύστερα από τα μέσα του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα και μας άφησε την πολύτιμη Ελλάδος περιήγησιν, όπου μέσα σε 10 βιβλία ιστορεί τα ταξίδια του και περιγράφει τα μνημεία που είδε με γεωγραφική τάξη, αρχίζοντας από την Αττική (1^ο βιβλίο) και τελειώνοντας στη Φωκίδα (10^ο βιβλίο). [...]

Ο σύγχρονος, όμως, τουρίστας θεάται τους χώρους και τους ανθρώπους της ξένης χώρας που επισκέπτεται με την όραση του θεατή μιας θεατρικής σκηνής, άλλοτε θαμπωμένος, άλλοτε αδιάφορος, άλλοτε γοητευμένος και άλλοτε αγανακτισμένος, ποτέ όμως με την πνευματική εκείνη μέθεξη που θα του επέτρεπε να ζήσει μέσα σ' αυτούς τους χώρους αληθινά και να συζητήσει με τους γηγενείς κατοίκους που θα μπορούσαν να του μεταδώσουν το πνεύμα και των κτισμάτων αλλά και των φυσικών ακόμα πραγμάτων, μιας ρεματιάς λ.χ. ή μιας ακρογιαλιάς. Ο τουρίστας ταξιδεύει από τόπο σε τόπο με την απληστία να κορέσει το κενό που του προκαλεί η καθημερινή του ζωή, άμοιρη τις πιο πολλές φορές από μόνιμα και ουσιαστικά ενδιαφέροντα. Θέλει να δει αξιοθέατα και να βρεθεί σε χώρες εξωτικές ή να απολαύσει σε μίαν άλλη βαθμίδα ή έστω και σε μίαν άλλη ποιότητα τις αισθησιακές ηδονές που μπορεί να του προσφέρει η οικονομική του δυνατότητα.

ΕΡΗ ΝΑΘΑΝΑΗ (κείμενο διασκευασμένο)

[Για τη διασκευή του κειμένου χρησιμοποιήθηκαν

αποσπάσματα γραφής του Μ. Ανδρόνικου, από το έργο

«ΠΑΙΔΕΙΑ ή ΥΠΝΟΠΑΙΔΕΙΑ»]

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Η ψυχή του νησιού

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Μέλπω Αξιώτη (1905-1973) γεννήθηκε στην Αθήνα, κόρη του μυκονιάτη μουσικοσυνθέτη και τεχνοκριτικού Γεωργίου Αξιώτη (που χρημάτισε και Πρόεδρος της Κοινότητας Μυκόνου για έξι μήνες το 1915) και της αριστοκράτισσας Καλλιόπης Βάβαρη.

Η σκηνή από το αφήγημα Το σπίτι μου (1965) διαδραματίζεται στο μεταίχμιο μιας εποχής. Η παλιά Μύκονος χάνεται μαζί με τους ηλικιωμένους κατοίκους της, το νησί αλλάζει φυσιογνωμία, συγκεντρώνει τουρίστες, και νέοι εναρμονίζονται με τις μοντέρνες υλικές αντιλήψεις. Τρία πρόσωπα είναι παρόντα στον «παράλυτο» διάλογο απόσπασμα που ακολουθεί: δύο ντόπιοι (ο Γιώργης, ο γέρος) και ο μηχανικός, ο οποίος, αν και Αθηναίος κατασκευαστής οικοδομών, συναισθάνεται την αργωνία των κατοίκων για το νησί τους.

Επήρε να νυχτώνει πια για τα καλά, και τότε στου Γιώργη το σπίτι εμπήκε ο γέρος. Είπανε

λοιπόν τα καλησπερίσματα, ο γέρος ήξερε πού είναι η θέση η δική του για να πάει να καθίσει κι εκάθισε. Άσχετο τώρα αν ο τυφλός δεν μπορούσε να το δει, μα με τα χρόνια το μάτι του γέρου είχε στρογγυλέψει και το χρώμα θαρρείς πως εσκούρυνε, ενώ μέσα στο σαλότο² όλα, όλα, είναι όπως ανέκαθεν ήτανε και το φως χαμηλό. Το λόγο έχει ο συγκολλητής³. Ολοφάνερο είναι πως συνεχίζει μόνο για το μηχανικό την αρχισμένη κουβέντα. Ο γέρος όμως απαντά. Ο μηχανικός σκέφτεται. Κι ο διάλογος είναι παράλυτος.

«Όπως λοιπόν σας έλεγα ότι πολλοί με περιμένουν να πεθάνω στην τρύπα μου, βλέπετε όμως! Αργώ».

«Μα δεν έχει δα την ανάγκη σου ο ξένος για να ποθάνεις, ετούτα δεν του χρειάζονται τα πατικωμένα σπίτια μες στη Σκάρπα, που να τα τρώει η θάλασσα μες στις γρασιές. Εκείνος, μάτια μου, χτίζει τώρα στο μεϊντάνι⁴, πάνω στην άμμο του γιαλού! Κι αμέ να δεις το θάμασμα, οπού σαν θ' αγοράσει ο ξένος τη γης, εκειδά γύρω ο τόπος μονομιάς ακριβαίνει!»

«Σύμφωνα με τη λογική – συλλογίζεται ο μηχανικός – ο κόσμος αυτός πρέπει να είναι πεθαμένος σύμφωνα όμως με ό,τι βλέπεις, είναι βέβαιο ότι ζει»

«Τα έχουμε όλα έτοιμα στο μπαούλο και τις κόφες⁵, όπως γίνεται σε νοσοκομείο, που μαζεύουν κάθε μέρα τα κρεβάτια και τυλίζουν σεντόνια».

«Αμέ! Άλλη φορά ο ξενιτεμένος στέκονταν στα πανιά πότε νά 'ρθει η ώρα να γυρίσει στο σπιτικό του, και τώρα σου βαστά τα πράγματα δεμένα για να βγει όξω απ' το σπίτι του».

«Κανείς δε θα χρειάζεται, κανένας πια δε θα 'ναι από τούτους. Άλλοι θα κατοικούν εδώ· όπως εγώ. Δε με χρειάζονται πια στο Μουσείο».

«Τώρα για το Μουσείο εφέρανε ένα φύλακα με τα στρατιωτικά. Τη στολή».

«Το βέβαιο είναι πως έρχονται απ' την Αμερική οι ομογενείς, βλέπουν το μέρος που γεννήθηκαν, το βρίσκουν πράγματι πολύ μοντέρνο, θαυμάζουν. Μα τι να γίνει όμως, τι να γίνει!».

«Αμέ! Όσα δεν κάμει ο καιρός τ' αποτελεύει ο άνθρωπος».

«Η ψυχή του νησιού -συλλογίζεται ο μηχανικός- πάει και τρυπώνει σ' ένα χώρο όλο και πιο συμπιεσμένο, που συνεχώς τον φοβερίζουν πως θα τον σκοτώσουν, αυτός όμως διατηρεί τη συμφωνία ανάμεσα στον κάτοικο και την πόλη»

«Και σκέπτομαι κάτι πράγματα... Σε λίγο λέω πως δε θα υπάρχει ούτε ένα παιδί μας να ξέρει το σπίτι όπου έζησε εδώ ένας ποιητής... ο Γιάννης ο Γρυπάρης».

«Δε λες που δε θα ξέρουνε τα παιδιά μηδέ το γαϊδαρο! Έχουνε τώρα φερμένα τα μηχανικά».

² σαλότο: σαλόνι

³ συγκολλητής: ο υπάλληλος που αποκαθιστά τα αρχαία αγάλματα

⁴ μεϊντάνι: πλάτωμα, ανοιχτός χώρος

⁵ κόφες: καλάθια

«Και συλλογίζομαι πώς να γίνει, μα πώς να γίνει...»

Εδώ τον κόβει ο γέρος.

«Καλέ πλουτύνανε οι άνθρωποι, αλλάξανε τη φύση τωνε. Τώρα γινήκανε στεριανοί. Στον καιρό μου ο κόσμος ήτανε εδώ θαλασσινός, μες στην αρμύρα μέχρι το λαιμό του! Οπού γινήκανε στεριανοί, ξενοδόχοι, ήθος οι ξενοδόχοι, υπερετούνε τον ξένο βλέπεις, έχουν και τη μπουτίκα⁶, υπερετούνε και μέσα κει. Ετούτη η μπουτίκα είναι ακόμα το σπίτι σου, μα δεν είναι το σπίτι σου, είναι προορισμένη στην πούληση. Θέλει ο ξένος να πάρει την καρέκλα σου οπού κάθεται; εξάπαντος θα τηνε πάρει· θέλει το πιατικό σου, ορίστε το πιατικό σου. Έχει, έχει πράμα μπόλικο, και σαν θα τελειώσει, θα 'ρθει άλλο πράμα, κι όλα, όλα πουλιούνται, όλα, όλα».

Η Ευρώπη υποταγμένη – θυμήθηκε ο μηχανικός που το είχε διαβάσει για τον Καναδά – από αιώνα σε αιώνα, σε μεταναστεύσεις, σε αποδημίες, σε κύματα περιηγητών, χρωστά μια κάποια επιδεξιότητα σ' αυτές τις συναναστροφές. Το Κεμπέκ, που ζούσε κατά τα τελευταία χρόνια κάτω απ' τη ματιά του Θεού, ανακαλύπτει ξαφνικά πως βρίσκεται κάτω απ' το βλέμμα του ξένου».

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να γράψετε τη περίληψη του **κειμένου 1** σε 70 λέξεις, χωρίς δικά σας σχόλια.

Μονάδες 20

Θέμα Β

B1. Να γράψετε δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση με βάση το περιεχόμενο των αντίστοιχων **κειμένων 1 και 2** (χωρίς αναφορά σε χωρία των κειμένων):

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Στην πρώτη (1 ^η) παράγραφο του κειμένου 1 ο συγγραφέας καταγράφει για την Ελλάδα:	1. τους λόγους της τουριστικής ανάπτυξης 2. τα στοιχεία που την καθιστούν μοναδική 3. τα στοιχεία που συνθέτουν το φυσικό της κάλλος
2. Στην τέταρτη (4 ^η) παράγραφο του κειμένου 1 ο συγγραφέας επισημαίνει ότι βασική αιτία για την αλλοίωση του περιβάλλοντος και την εξουθένωση ανθρώπων είναι:	1. η αύξηση του αριθμού των τουριστών 2. η αδράνεια της πολιτείας 3. η επιδίωξη του ποσοτικού τουρισμού σε βάρος του ποιοτικού
3. Στην έκτη (6 ^η) παράγραφο του κειμένου 1 οι ευθύνες για την τουριστική υποβάθμιση της χώρας	1. στην πολιτική εξουσία 2. σε συμφέροντα 3. στην πολιτική εξουσία, σε συμφέ-

⁶ μπουτίκα: μπουτίκ, κατάσταση

αποδίδονται:	ροντα και σε όλους εμάς
4. Στην έβδομη (7 ^η) παράγραφο του κειμένου 1 ο Γιώργος Γραμματικάκης εκφράζει:	1. την πεποίθηση ότι η τουριστική υποβάθμιση της χώρας είναι μη αναστρέψιμη 2. ότι οι άνθρωποι που ενδιαφέρονται για την τουριστική αναβάθμιση μειώνονται 3. τη συγκρατημένη αισιοδοξία του για την ανατροπή της υποβάθμισης του τόπου μας, λόγω του τουρισμού.
5. Στην πρώτη (1 ^η) παράγραφο του κειμένου 2 επισημαίνεται ότι η διαφορά ανάμεσα στους περιηγητές και στους τουρίστες είναι κυρίως:	1. ποσοτική 2. ποιοτική 3. ποσοτική και ποιοτική

Μονάδες: 10

B2. α. i) Στην τρίτη (3^η) παράγραφο του **κειμένου 1** υπάρχει έντονος λεκτικός σχολιασμός. Εντοπίστε τρία (3) στοιχεία που να πιστοποιούν την παραπάνω θέση. (Μονάδες: 3)

ii) Στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του **κειμένου 2** η συγγραφέας παραθέτει παραδείγματα. Ποιος ο ρόλος τους ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα; (Μονάδες: 2)

Μονάδες: 5

β. Να διερευνήσετε το είδος της σύνδεσης των προτάσεων (ασύνδετο, παρατακτική, υποτακτική) στο παρακάτω χωρίο από το **κείμενο 2** (τέλος 1^{ης} παραγράφου): «Οι ταξιδιώτες αυτού του είδους είναι συνήθως επιπόλαιοι και βιαστικοί και δεν αποκομίζουν τίποτε το πραγματικά ουσιώδες από τα ταξίδια τους, πέρα από φευγαλέες εντυπώσεις». Ποιο είναι το υφολογικό αποτέλεσμα της συγκεκριμένης σύνδεσης;

Μονάδες: 5

γ. Στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του **κειμένου 1** ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί; Τι επιδιώκει ο Γ. Γραμματικάκης με τη χρησιμοποίησή του;

Μονάδες: 5

B3. Ποια νομίζετε ότι είναι η πρόθεση της κειμενογράφου στη πρώτη (1^η) παράγραφο («Στη σύγχρονη εποχή ... πέρα από φευγαλέες εντυπώσεις») του κειμένου 2; Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετεί την πρόθεση αυτή;

Μονάδες: 10

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Να παρουσιάσετε το πιο σημαντικό θέμα που θέτει το κείμενο αξιοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας «γέννησε» η ανάγνωση του συγκεκριμένου αφηγήματος (150-200 λέξεις);

Μονάδες: 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Να γράψετε ένα άρθρο (350-400 λέξεις) για το ιστολόγιο του σχολείου σας, στο οποίο θα επισημαίνετε τα οφέλη του τουρισμού αλλά και θα εκφράζετε τους φόβους σας για τους κινδύνους που απορρέουν από την αλόγιστη τουριστική ανάπτυξη.

Μονάδες: 30

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ